

Наталія Аксьонова,

наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Україна, Київ

ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ, ФЕЙКОВИХ НОВИН В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ (МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД)

У статті висвітлюється інформаційний вплив дезінформації, фейкових новин, фальшивої, неправдивої інформації, як інструменту для розхитування та дестабілізації політичної ситуації. Ідеться про проблеми в інформаційно-правовому полі, які потребують врегулювання та системності, а саме відсутність правового регулювання інформаційних обмінів в Інтернеті, соціальних мережах, що створює умови для поширення недостовірних, фейкових новин, які за допомогою різноманітного масиву маніпулятивних технологій несуть загрози безпеці держави, суспільства, впливають на свідомість людини, руйнують соціокультурні цінності народу. Також зазначається, що одним із пріоритетів інформаційної політики на державному рівні є законодавче врегулювання механізму виявлення, фіксації, блокування та видалення з інформаційного простору держави, інформації, яка загрожує життю, здоров'ю громадян України, пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну конституційного ладу. Відзначається важливість прийняття державних законодавчих актів для захисту національних інтересів, національної безпеки в інформаційній сфері.

Наведено приклади міжнародного досвіду щодо прийняття законів проти поширення фейкових новин та застосування нормативно-правових важелів для їх виконання.

Ключові слова: законодавчі акти, інформаційний вплив, інформаційний простір, міжнародний досвід, національна безпека, недостовірна інформація, неправдива інформація, фейкові новини.

На сьогодні існує небезпека у світовому інформпросторі, адже величезна кількість фейкових новин, фальшивої, неправдивої інформації заповнила світ та проникає в усі сфери людської діяльності: політику, бізнес, економіку, культуру, спорт і стає дедалі переконливішою. Настільки переконливою, що видавництво Collins визнало поняття «фейкові новини» терміном

2017 р., яке найчастіше зустрічалося в заголовках ЗМІ та Twitter Д. Трампа. За їх даними використання цього терміна у 2017 р. зросло на 365% ⁴. Слід зауважити, що серед претендентів на найбільш вживане слово також було *insta* (похідне від назви соціальні мережі Instagram).

Своє ставлення до творців «фейкових» новин висловив президент медіа-корпорації Радіо Свобода Том Кент на львівському медіа-форумі в травні 2018 р., які використовують такі технології, щоб зробити фальшиві новини ще більш реалістичними і найстрашніше, зауважує він, що вже за дуже «короткий проміжок часу вони дійдуть до останньої межі: будуть здатні створювати реалістичні відеоролики національних лідерів й інших великих новинних агенцій, які говоритимуть речі, яких насправді ніколи не говорили, або ж робитимуть те, чого насправді ніколи не робили», «фактично, стане можливим штучно генерувати будь-яке зображення або подію і це буде надзвичайно небезпечно» [1].

Поширення фейкової інформації, як інструмента інформаційної зброї, для ведення інформаційних воєн несе загрози безпеці держави, суспільства, людини, а застосування технологій інформаційно-психологічного маніпулювання свідомістю людини руйнують ще й соціокультурні цінності народу, тому перед Україною як суверенною державою та суб'єктом міжнародного права постає низка новітніх завдань, а саме вивчення міжнародного досвіду розпізнавання інформаційних впливів та застосування законодавчого інструментарію для забезпечення інформаційної безпеки та протидії поширенню недостовірної інформації, фейкових новин.

Якщо поширення недостовірної інформації стосується приниження честі, гідності та ділової репутації, тобто визначається терміном «дифамація», то це явище вже давно в багатьох країнах регулюється законодавством і вирішується в суді в межах цивільного чи кримінального права.

Нас цікавить вивчення міжнародного правового досвіду щодо поширення фейкових новин, як різні держави світу намагаються знайти законодавчі механізми та способи їх нейтралізації чи упередження.

Поняття «фейкові новини» (англ. Fake News) має багато синонімів: брехливі, недостовірні, неправдиві, підроблені новини. У Вікіпедії трактується, як «шахрайство, повністю або частково вигадана інформація про суспільні події, справжніх людей, або про речі, явища, які подаються у ЗМІ під виглядом справжніх журналістських матеріалів» ⁵.

⁴ URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-russian-42794529>.

⁵ URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Підроблені_новини.

Видавництво Collins затвердило таке визначення «фейкових новин»: «фальшива, часто сенсаційна інформація, розповсюджена під виглядом новин»⁶.

Еволюційні процеси в інформаційній сфері, особливо посилення впливу негативної інформації потребують миттєвого реагування, тому вдосконалення законодавчої бази правового регулювання суспільних інформаційних відносин між суб'єктами продукування та споживання інформації потребують всебічного наукового опрацювання.

У науковому середовищі вже напрацьована чимала база з вивчення та дослідження феномену інформаційних впливів на розвиток глобалізаційних інформаційних процесів, державну інформаційну політику, інформаційну безпеку тощо. Треба відзначити таких науковців, як В. Горовий, Г. Почепцов, М. Закіров. Правові питання у сфері суспільних відносин щодо інформації, проблеми міжнародного співробітництва розглядаються в працях В. Цимбалюка [2]. Особливості правового регулювання інформаційних відносин, роль наукових бібліотек та їх практична участь у правових комунікаціях висвітлено в статтях Ю. Половинчак [3], Н. Іванової [4]. Діяльність інформаційних центрів правового спрямування – юридичних бібліотек, спеціалізованих інформаційно-аналітичних служб – у роботах О. Пестрецової [5].

У статті О. Пригорницької «Фейкова інформація в соціальних медіа: виявлення, оцінка, протидія» запропоновано класифікацію фейків за різними ознаками, з'ясовано вплив таких повідомлень на користувачів соціальних мереж і запропоновано методи боротьби з поширенням фейкової інформації в соціальних медіа [6].

При виробленні та реалізації державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки та перешкоджанню поширенню фейкових новин необхідно враховувати правові норми, які гарантуються Конституцією України та регулюються законами «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення та радіомовлення», «Про інформаційні агентства», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про рекламу», «Про Концепцію національної програми інформатизації», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про захист персональних даних», що забезпечують право людини на інформацію, свободу слова, плюралізм думок ЗМІ, Інтернету. У кожному з цих законів прописано права, гарантії на збирання, зберігання, використання,

⁶ URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/other-news-41844435>.

поширення інформації, а також відповідальність за порушення законодавства. Так, у Законі «Про інформацію» в ст. 27, 28 зазначається, що зловживання правом на інформацію не може бути використано для закликів до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганди війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, а порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України [7].

Для захисту українського суспільства від агресивного впливу деструктивної пропаганди необхідні конкретні правові кроки щодо формування ефективної правової системи. Так в Указі Президента України від 25 лютого 2017 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки України» чітко визначені життєво важливі інтереси суспільства, держави та намічені пріоритети державної політики в інформаційній сфері, серед яких:

- розвиток медіа-культури суспільства та соціально відповідального медіа-середовища;
- створення з урахуванням норм міжнародного права системи і механізмів захисту від негативних зовнішніх інформаційно-психологічних впливів, передусім пропаганди;
- створення інтегрованої системи оцінки інформаційних загроз та оперативного реагування на них;
- удосконалення повноважень державних регуляторних органів, які здійснюють діяльність щодо інформаційного простору держави;
- законодавче врегулювання механізму виявлення, фіксації, блокування та видалення з інформаційного простору держави інформації, яка загрожує громадянам України, пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення територіальної цілісності України, загрожує державному суверенітету і т. ін. [8].

Треба зауважити, що в цілому законодавча та нормативно-правова база функціонування інформаційної сфери України відповідає європейським нормам, це підтверджують і представники ОБСЄ, які неодноразово здійснювали зовнішню експертизу.

Проте, як зазначають і вітчизняні фахівці, є ще багато питань, які потребують свого вирішення та врегулювання. Так, важливою проблемою є певна несистемність, зокрема законодавчі акти ухвалюються з метою вирішення тактичних завдань, без урахування стратегічних орієнтирів та об'єктивних українських умов.

У системі інформаційного законодавства розв'язання потребують такі проблеми у сфері створення, поширення та використання інформації як: формування правових умов для забезпечення плюралізму, прозорості та неупередженості діяльності ЗМІ, недопущення їх монополізації та використання у маніпулятивних цілях. Оскільки неконтрольованість державою відносин власності на вітчизняні ЗМІ та відсутність нормативно-правових актів створює передумови для монополізації медіа-ринків фінансово-промисловими групами, які формують інформаційний простір на власний розсуд, обслуговуючи не стільки суспільні та загальнодержавні, скільки вузькогрупові корпоративні інтереси.

Також варто наголосити, що відсутність правового регулювання інформаційних обмінів в Інтернеті, соціальних мережах створює передумови для унеможливлення перевірки інформації, поширення недостовірних, фейкових новин, які за допомогою різноманітного масиву маніпулятивних технологій досягають своїх деструктивних цілей [9].

Треба зауважити, що в деяких законах не до кінця чітко прописано правові норми. Так у ст. 302 ЦК України зазначено, що фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію, при цьому особа зобов'язана переконатися в її достовірності. Натомість закон не вказує механізмів і способів перевірки інформації, окрім поширення інформації отриманої з офіційних джерел (інформація органів державної влади, органів місцевого самоврядування, звіти, стенограми тощо). У такому випадку особа не зобов'язана перевіряти достовірність поширюваної інформації та нести відповідальність у разі її спростування [10].

Очевидно, що використання міжнародного інформаційно-законодавчо-проектного досвіду інших країн, який базується на стандартах, ustalених правових практиках, також є необхідним для нашої держави на шляху розвитку та вдосконалення національного інформаційного простору [11].

Кожний досвід це інформація до дії. Для України міжнародна практика вкрай важлива, особливо щодо протидії дезінформації та поширенню фейкових новин з боку Росії.

Розуміючи інформаційну російську загрозу, у ЄС ще в 2015 р. була створена оперативна робоча група стратегічних комунікацій, так званий StratCom (англ. East StratCom Task Force). Служба займається щоденним аналізом фальшивих новин, поширених російськими медіа щодо ЄС, випускає щотижневий бюлетень «Огляд дезінформації», веде сайт EUvsDisinfo («ЄС проти дезінформації» <https://euvsdisinfo.eu>), на якому викриває прокремлівську дезінформацію.

Наприклад, у статті ««Финляндия бросает российских детей в тюрьму» – дезинформация, которая проникла в умы миллионов»⁷ від 6 серпня 2018 р. автори викривають фейкову інформацію, яка має намір підірвати довіру до влади, провокуючи напруженість серед 75 тис. російськомовних жителів Фінляндії.

Подібні російські дезінформаційні кампанії використовуються в багатьох демократичних країнах: Франції, Норвегії, Данії, Німеччини, Швеції та ін., щоб посяяти розлад, страх, а також водночас перевірити здатність держав протистояти інформаційному тиску.

Так, наприклад, після чергових російських фейків, які представляють Швецію в непривабливому світлі: нібито суспільство аморальне, країна перебуває на межі громадянської війни із-за міграції, служба безпеки Швеції оперативно відреагувала та представила нову стратегію безпеки, поінформувала всі політичні партії з цього питання, Шведське агентство з цивільних непередбачених обставин (MSB) організувало зустріч представників ЗМІ та соціальних мереж для обговорення питань кібербезпеки та протидії поширенню фейків і різного роду дезінформації⁸.

За даними Єврокомісії, останнім часом спроби дезінформації та маніпуляції онлайн були зафіксовані під час виборів щонайменше у 18 країнах світу. З огляду на це, напередодні виборів до Європарламенту у 2019 р., ЄК закликала відповідні органи держав-членів ЄС перейняти найкращі практики виявлення фейків, протидії дезінформації та керування ризиками під час виборів.

На початку 2018 р. була створена Експертна група, яку очолила Мадлен де Кок Бунінг, голова Європейської групи регуляторів аудіовізуальних медіа-послуг (ERGA), професор права у сфері засобів масової інформації, комунікації та авторських прав в Утрехтському університеті в Нідерландах. До групи ввійшли 40 експертів, серед яких журналісти, науковці, представники бізнесу та організацій громадянського суспільства. Мета цієї групи – розробка ефективних інструментів для визначення надійної та перевіреної інформації та застосування заходів, якими можна керуватися на рівні ЄС. Особлива увага приділяється необхідності врегулювання поширення політичних новин і реклами.

Також у Єврокомісії перед виборами до Європейського парламенту, які відбудуться в травні 2019 р., запропонували збільшити бюджет

⁷ URL: <https://euvsdisinfo.eu/финляндия-бросает-российских-детей>.

⁸ URL: <https://euvsdisinfo.eu/стойкость-главное-оружие-швеции-в-б/>.

зовнішньої служби ЄС на боротьбу з фейковими новинами в Інтернеті з 1,9 млн євро у 2018 р. до 5 млн

За словами віце-президента Єврокомісії, комісара ЄС у справах Єдиного цифрового ринку, Андруса Ансіпа, це набагато менше ніж мільярди доларів, які Росія витрачає на дезінформацію у Європі, бо «дезінформація є частиною російської військової доктрини, частиною стратегії розколу та ослаблення Заходу».

Серед конкретних кроків запропоновано такі: комісія хоче, щоб такі гіганти, як Facebook та Google, які вже працюють над зниженням рейтингу дезінформації, погодились активізувати свої зусилля, спрямовані на перевірку фактів, що несуть неправдивий чи нелегальний вміст. Також кошти підуть на розробку більш потужної секції для моніторингу та маркуванню російської дезінформації. І основний крок для ЄС це створити механізм «швидкого попередження», щоб попереджати уряди, які б могли вчасно реагувати та протистояти дезінформаційним кампаніям [12].

Пошук антифейкової стратегії є пріоритетним для багатьох країн Європи, США та Сходу.

Одна з перших країн ЄС, яка на законодавчому рівні запровадила санкції за поширення неперевіреної інформації, це **Німеччина**.

У червні 2017 р. був ухвалений закон Net Enforcement Act (NETZDG), який був спрямований насамперед на боротьбу з фейками, дифамацією та мовою ворожнечі в Інтернеті. Він зобов'язав основні великі платформи, такі як Facebook, Twitter, Youtube видаляти або блокувати «помилковий» контент протягом 24 годин з моменту подання скарги, інакше на компанію накладається штраф у розмірі до 50 млн євро. У випадку, якщо публікація спірна і вимагає розгляду, компанії надається сім днів, а також право окремому користувачеві на відповідь. І як вважає міністр правосуддя Хайко Маас, відповідальність за злочинність у мережі повинна бути не менша, ніж злочинність на вулицях.

У **Сполучених Штатах** після втручання РФ у вибори відбулися сенатські слухання, після чого Facebook започаткував фейк-контроль за новинами, політичний контент може бути розміщений тільки громадянином США, особою, яка ідентифікована. Також подано законодавчий акт «Закон про чесну рекламу», який передбачає прозорість, згідно з яким рекламодавець, який розміщує контент на суму понад 500 дол. США, має бути ідентифікований, тоді відразу можна буде побачити замовника реклами.

У липні 2018 р. **парламент Франції** проголосував за закон про боротьбу з фейковими новинами, який дозволить судам вирішувати,

чи є достовірними повідомлення, опубліковані в період виборів. Згідно з інформацією видання Politico, кандидати на виборах зможуть через суд добитися видалення суперечливих новинних повідомлень і змусити Facebook, Twitter розкрити джерело фінансування контенту [13].

Найрадикальніші закони проти поширення фейкових новин було прийнято урядами **Малайзії** та **Філіпін**. Так, у квітні 2018 р. **малайзійський уряд** затвердив на законодавчому рівні кримінальне покарання щодо поширення «інформації, даних, відомостей, які є частково або повністю брехливими» у вигляді позбавлення волі строком до шести років і 128 тис. дол. штрафу не лише за публікацію інформації, а й за репости. А якщо фейки стосуються громадянина країни, то закон діє на порушника і за межами Малайзії.

Як заявляє опозиція, такий закон направлений на громадянське суспільство і порушує принципи свободи слова, тобто будь-яка людина, що опублікувала запис із неперевіреними або помилковими відомостями в соціальній мережі, стає злочинцем [14].

Філіпінський закон «Про зловмисне поширення недостовірних відомостей і інші пов'язані з цим порушення» (англ. an Act Penalizing the Malicious Distribution of False News and other Related Violations) був ухвалений у червні 2017 р. і згідно з визначенням, що міститься в ньому, «недостовірною» інформацією вважається та, що «викликає паніку, хаос, розбіжності, насильство або ненависть, а також інформація, що містить елементи пропаганди з метою очорнити або дискредитувати людину». За законом спричинення таких дій тягне за собою штраф у розмірі від 100 тис. песо (P100,000) до 5 млн песо (P5,000,000) і ув'язнення на термін від одного до п'яти років.

Крім того, у законі прописано правові дії щодо ЗМІ або соціальних мереж, які відмовляються видаляти фейкові новини після обґрунтування підстав вважати таку інформацію неправдивою. Штраф становить від 10 млн песо (P10,000,000) до 20 млн песо (P20,000,000) та тюремне ув'язнення від 10 до 20 років.

Також, якщо будь-яка особа допомагає або підбурює до вчинення вищевказаних дій, вона несе відповідальність у вигляді штрафу в розмірі від 50 тис. песо (P50,000) до 3 млн песо (P3,000,000) і позбавлення волі на строк від 6 місяців до 3 років.

Більш жорсткі санкції вводяться, якщо правопорушник є державною посадовою особою, він несе відповідальність у двічі більше і довше. Крім того, він також повинен понести додаткове покарання у вигляді абсолютної довічної заборони обіймати будь-які державні посади [15].

З іншого боку запровадження таких жорстких законів це реальна загроза для суспільства, зазіхання на права та свободи людини, також створюється величезний простір зловживань з боку держави для переслідування та усунення опозиційних громадянських діячів, критичних висловлювань. Виникає ризик того, що законні, правдиві історії, журналістські розслідування, які необхідні в громадських інтересах і є нормою для демократичних держав, залишаться неопублікованими через страх можливих наслідків.

Паралельно вивчаючи міжнародний досвід, Україна вже не перший рік перебуває в процесі напрацювання власних нормативно-законодавчих стратегій. Так, на початку 2018 р. Комітет з питань свободи слова та інформаційної політики провів слухання «Стоп фейк: проблеми законодавчого регулювання відповідальності за дифамацію у медіа», на якому серед прикладів міжнародних практик прозвучали різні пропозиції від українських політиків, журналістів, медійників, запропоновано основні кроки, які має здійснити Україна для ефективної протидії дезінформації, маніпулятивного впливу фейкових новин, а саме:

- поглибити фінансову прозорість та звітність для ЗМІ щодо медіавласності на пресу та Інтернет;
- прозорість рекламодавців: публічною має стати інформація про те, хто, на що і скільки витрачає коштів;
- провести переговори з Facebook, щоб він почав запроваджувати в Україні саморегулятивні практики, це нейтралізує політичні агітації;
- запровадити жорсткі санкції за поширення недостовірної інформації;
- блокування в соціальних мережах інформації, на яку надійшли скарги;
- створити публічний «реєстр брехунів» і щоб ЗМІ протягом певного часу не мали права поширювати інформацію від осіб із цього реєстру;
- запровадити санкції Нацради для тих мовників, які не виконали рішення суду та не надали спростування недостовірній інформації;
- саморегуляція: позбавлення права на журналістську практику професійною спільнотою тих осіб, які свідомо порушували стандарти професії. Як показує світовий досвід, такі організації беруть на себе контроль та відповідальність за дотриманням етичних журналістських норм.

Також від директора Інституту масової інформації О. Романюк прозвучала пропозиція закріпити на законодавчому рівні співрегуляцію, створити, прийняти класифікацію порушень та механізми відповідальності, що базуються на стандартах Ради Європи у сфері медіа [16]:

- перший рівень порушення це *погана журналістика* – вирішується саморегулюванням;

– другий рівень – «джинса» (замовні матеріали), можна вирішити штрафами та адміністративними законами;

– третій рівень – *маніпуляції*. Такі питання вирішуються так званою співрегуляцією (медіа + держава). Наприклад, у Німеччині маніпулятивну новину пропонують визначати спільно громадським організаціям, представникам національного регулятора та медійним спілкам;

– четвертий рівень – *дезінформація*, яка поширюється навмисно. Розглядається як небезпека для держави і навіть у Раді Європи вважають, що цю норму слід вносити в міжнародне законодавство [17].

Ідея поширення фальшивих новин була майже завжди, як каже П. Берналь, викладач з інформаційних технологій, інтелектуальної власності та медіа-права. Неправдиві, підроблені новини – «це не нова проблема, а лише нова основа, яка може бути використана тими, хто має намір і вміння це зробити» [18].

Очевидно, що в протистоянні з інформаційно-маніпулятивними технологіями, фейковими новинами одним із пріоритетів інформаційної політики на державному рівні є нормативно-правове врегулювання відповідних законів, з урахуванням національного та європейського досвіду для захисту і безпеки держави, громадян і світових цінностей.

Список використаних джерел

1. Президент Радіо Свобода на форумі у Львові розповів про нові технології виробників фейків [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2018. – 17.05. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29232695.html>. – Назва з екрана.

2. Цимбалюк В. С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства / В. С. Цимбалюк. – Київ : Освіта України. – 2011. – 426 с.

3. Половинчак Ю. Зарубіжний досвід представлення бібліотеками досягнень національної правової думки / Ю. Половинчак // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2012. – Вип. 33. – С. 170–178.

4. Іванова Н. Проблеми формування ціннісно-правових орієнтацій у сучасних умовах [Електронний ресурс] / Н. Іванова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 487–494. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3530:problemi-formuvannya-tsinnisno-pravovikh-orientatsij-u-suchasnikh-umovakh&catid=81&Itemid=415. – Назва з екрана.

5. *Пестрецова О.* Юридичні бібліотеки в глобалізованому світі: аспекти корпоративної взаємодії [Електронний ресурс] / О. Пестрецова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2016. – Вип. 43. – С. 87–96. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3240:yuridichni-biblioteki-v-globalizovanomu-sviti-aspekti-korporativnoji-vzaemodiji&catid=81&Itemid=415. – Назва з екрана.

6. *Пригорницька О.* Фейкова інформація в соціальних медіа: виявлення, оцінка, протидія [Електронний ресурс] / О. Пригорницька // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 311–321. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3493:fejкова-informatsiya-v-sotsialnikh-media-viyavlennya-otsinka-protidiya&catid=81&Itemid=415. – Назва з екрана.

7. Про інформацію: Закон України № 2658-ХІІ від 02.10.92 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed20110106>. – Назва з екрана.

8. Доктрина інформаційної безпеки України : Указ Президента України № 47/2017 від 25.02.2017 р. [Електронний ресурс] // Президент України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>. – Назва з екрана.

9. Проблеми інформаційного законодавства України в сфері створення, поширення та використання інформації та шляхи їх вирішення. Аналітична записка [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1189/>. – Назва з екрана.

10. *Марущак А.* Достовірність інформації у ЗМІ [Електронний ресурс] / А. Марущак. – Режим доступу: http://pravo-media.at.ua/publ/dostovirmist_informaciji_u_zmi/5-1-0-58. – Назва з екрана.

11. Європейський досвід нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства: висновки для України : аналіт. доп. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gnatyuk-59546.pdf/>. – Назва з екрана.

12. Plan to combat fake news proposed as EU elections approach [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.reuters.com/article/us-eu-internet-fakenews/plan-to-combat-fake-news-proposed-as-eu-elections-approach-idUSKBN1O41LM?feedType=RSS&feedName=world>

News&utm_source=Twitter&utm_medium=Social&utm_campaign=Feed%3A+Reuters%2FworldNews+%28Reuters+World. – Title from the screen.

13. French Parliament passes law against 'fake news' [Electronic resource] // Politico. – Mode of access: <https://www.politico.eu/article/french-parliament-passes-law-against-fake-news/>. – Title from the screen.

14. У Малайзії напередодні виборів запроваджують кримінальну відповідальність за фейкові новини [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2018. – 02.04. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29140746.html>. – Назва з екрана.

15. An Act penalizing the malicious distribution of false news and other related violations [Electronic resource] // Senate of the Philippines. – Mode of access: <https://www.senate.gov.ph/lisdata/2624822593!.pdf>. – Title from the screen.

16. Стандарти Ради Європи у сфері медіа : законод. бюл. [Електронний ресурс] // Архіви України. – Режим доступу: www.archives.gov.ua/International/R_E_final.pdf. – Назва з екрана.

17. Брехня під соусом новин. Як побороти фейки? [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2018. – 02.03. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2414087-breyna-pid-sousom-novin-ak-poboroti-fejki.html>. – Назва з екрана.

18. Fake news laws are threatening free speech on a global scale [Electronic resource] // Wired. – Mode of access: <https://www.wired.co.uk/article/malaysia-fake-news-law-uk-india-free-speech>. – Title from the screen.

References

1. Prezydent Radio Svoboda na forumi u Lvovi rozpoviv pro novi tekhnolohii vyrobnykiv feikiv [The president of Radio Freedom on a forum in Lviv told the producers of fake news]. (2018). *Radio Svoboda*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29232695.html> [in Ukrainian].

2. Tsymbaliuk, V. (2011). Informatsiine pravo: kontseptualni polozhennia do kodyfikatsii informatsiinoho zakonodavstva. [Information Law: conceptual provisions for the codification of information legislation]. *Osvita Ukrainy* [in Ukrainian].

3. Polovynchak, Yu. (2012). Zarubizhnyi dosvid predstavlennia bibliotekamy dosiahnen natsionalnoi pravovoi dumky [Foreign experience in libraries' presentation of the achievements of the national law thought]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* –

Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, issue 33, pp. 170–178 [in Ukrainian].

4. Ivanova, N. (2017). Problemy formuvannia tsinnisno-pravovykh orientatsii u suchasnykh umovakh [Problems of formation of value-law orientations in modern conditions]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 48, pp. 487–494. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3530:problemi-formuvannya-tsinnisno-pravovykh-orientatsij-u-suchasnykh-umovakh&catid=81&Itemid=415 [in Ukrainian].

5. Pestretsova, O. (2016). Yurydychni biblioteky v hlobalizovanomu sviti: aspekty korporatyvnoi vzaємodii [Law libraries in a globalized world: aspects of corporate interaction]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 43, pp. 87–96. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3240:yuridichni-biblioteki-v-globalizovanomu-sviti-aspekti-korporativnoji-vzaємodiji&catid=81&Itemid=415 [in Ukrainian].

6. Pryhornytska, O. (2017). Fejkova informatsiia v sotsialnykh media: vyivlennia, otsinka, protydiia [Fake information in social media: identification, evaluation, counteraction]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 48, pp. 311–321. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3493:fejkova-informatsiia-v-sotsialnykh-media-viyavlennya-otsinka-protidiia&catid=81&Itemid=415 [in Ukrainian].

7. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy № 2658-XII vid 02.10.92 r. [About information: Law of Ukraine No. 2658-XII of 02.10.92]. *Zakonodavstvo Ukrainy*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed20110106> [in Ukrainian].

8. Doktryna informatsiinoi bezpeky Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 47/2017 vid 25.02.2017 r. [Doctrine of Information Security of Ukraine: Decree of the President of Ukraine No. 47/2017 dated 25.02.2017] *Prezydent Ukrainy*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374> [in Ukrainian].

9. Problemy informatsiinoho zakonodavstva Ukrainy v sferi stvorennya, poshyrennya ta vykorystannia informatsii ta shliakhy yikh vyrishennia. Analitichna zapyska [Problems of information legislation of Ukraine in the sphere of creation, distribution and use of information and ways of their solution.

Analytical note]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1189/> [in Ukrainian].

10. Marushchak, A. Dostovirnist informatsii u ZMI [The credibility of information in the media]. Retrieved from http://pravo-media.at.ua/publ/dostovirnist_informaciji_u_zmi/5-1-0-58 [in Ukrainian].

11. Yevropeiskiy dosvid normatyvno-proektneho zabezpechennia rozvytku informatsiinoho suspilstva: vysnovky dlia Ukrainy. Analitychna dopovid [European experience of normative and project support for the development of the information society: conclusions for Ukraine. Analytical report]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gnatyuk-59546.pdf/> [in Ukrainian].

12. Plan to combat fake news proposed as EU elections approach. Retrieved from https://www.reuters.com/article/us-eu-internet-fakenews/plan-to-combat-fake-news-proposed-as-eu-elections-approach-idUSKBN1O41LM?feedType=RSS&feedName=worldNews&utm_source=Twitter&utm_medium=Social&utm_campaign=Feed%3A+Reuters%2FworldNews+%28Reuters+World [in Ukrainian].

13. French Parliament passes law against 'fake news'. Politico. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/french-parliament-passes-law-against-fake-news/> [in English].

14. U Malaizii naperedodni vyboriv zaprovadzhuut kryminalnu vidpovidalnist za feikovi novyny (2018). [In Malaysia, on the eve of the election, criminal liability is imposed on fake news] *Radio Svoboda*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29140746.html> [in Ukrainian].

15. An Act penalizing the malicious distribution of false news and other related violations. Senate of the Philippines. Retrieved from <https://www.senate.gov.ph/lisdata/2624822593.pdf> [in English].

16. Standarty Rady Yevropy u sferi media: Zakonodavchyi biulleten [Council of Europe Media Standards: Legislative Bulletin] *Arkhivy Ukrainy*. Retrieved from www.archives.gov.ua/International/R_E_final.pdf [in Ukrainian].

17. Brekhnia pid sousom novyn. Yak poboroty feiky? [Lying under the sauce of news. How to overcome the fake?]. (2018). *Ukrinform*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2414087-brehna-pid-sousom-novin-ak-poboroti-fejki.html> [in Ukrainian].

18. Fake news laws are threatening free speech on a global. Wired. Retrieved from <https://www.wired.co.uk/article/malaysia-fake-news-law-uk-india-free-speech> [in English].

Стаття надійшла до редакції 20.12.2018.

Natalia Aksjonova,

Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,

Ukraine, Kyiv

Legislative Acts against the Distribution of Disinformation, Fake News in the Information Space (International Experience)

The article covers the informational influence of misinformation, fake news, false, false information as an instrument for loosening and destabilizing the political situation. These are issues in the field of information law that require regulation and systemicity, namely the lack of legal regulation of information exchanges on the Internet, social networks, which creates conditions for the dissemination of false, fake news that, with the help of a variety of manipulative technologies, threaten the security of the state, society, affect the consciousness of man, destroy the socio-cultural values of the people.

It is also noted that one of the priorities of information policy at the state level is the legislative regulation of the mechanism for detecting, fixing, blocking and removing from the state information space information that threatens the life and health of Ukrainian citizens, promotes war, national and religious hatred, the change of the constitutional system. The importance of the adoption of state legislative acts for the protection of national interests, national security in the information sphere is noted.

Examples of international experience in adopting laws against the dissemination of fake news and the application of regulatory and legal instruments for their implementation are provided.

Keywords: legislative acts, information influence, information space, international experience, national security, inaccurate information, false information, fake news.